

Samen mooi en aantrekkelijk groen onderwijs maken

GROEN, NATUUR & LEEFOMGEVING
PRAKTIJKCLUSTER VAN CIV**GROEN**'

Voorwoord

De ontwikkelingen rondom de klimaatopgave zorgen ervoor dat de groensector en het bijbehorende onderwijs continu in beweging zijn en zullen zijn. Dit continue proces in een voortdurend veranderende wereld, vraagt om binnen de eigen kaders steeds te vernieuwen: een reis om met onderwijs en bedrijfsleven samen te maken!

De Opdrachtgeversgroep van het Cluster Groen, Natuur & Leefomgeving heeft de huidige ontwikkelingen aangegrepen om met elkaar een Wenkend Perspectief op te stellen waarin de gezamenlijke stip op de horizon, ambitie en de benodigde ingrediënten zijn benoemd. Op 1 november 2023 is in de vergadering van de opdrachtgeversgroep van het CIV Groen Praktijkcluster Groen, Natuur en Leefomgeving onderstaand Wenkend Perspectief vastgesteld.

Na het vaststellen dient verder met elkaar uitgediept te worden hoe de opdrachtgeversgroep hier vorm

aan wil gaan geven. Vraagstukken die verder onderzocht en beantwoord dienen te worden zijn o.a.:

- Hoe gaan we ervoor zorgen dat het Wenkend Perspectief ook werkelijkheid wordt?
- Welke vorm is hierin het meest passend zodat we ook zelf meer van en met elkaar leren? Is dit een Learning Community? Zo ja, op welke manier?
- Hoe zorgen we ervoor dat deze samenwerking toekomstbestendig is?

De operationalisering van het Wenkend Perspectief en bijbehorende invulling van de samenwerking zal dan ook het thema van 2024 zijn.

Door samen de schouders eronder te zetten en de beweging voorwaarts te stimuleren, werken we gezamenlijk aan mooi en aantrekkelijk groen onderwijs!

Wim van Ginkel & Rien Komen

Dagelijks bestuur opdrachtgeversgroep CIV Groen
Praktijkcluster Groen, Natuur en Leefomgeving

De opdrachtgeversgroep

Samen mooi en aantrekkelijk groen onderwijs maken

In een samenleving die continu in beweging is en veel uitdagingen het hoofd te bieden heeft, is verandering de constante factor. Nederlandse zomers zullen droger worden en de winters natter, volgens de laatste KNMI klimaatscenario's (2023). De ontwikkelingen rondom de klimaatopgave zorgen ervoor dat de groensector en het bijbehorende onderwijs continu in beweging zijn en zullen zijn.

Bedrijven, brancheverenigingen en onderwijsinstellingen werken al tijden samen om mooi en aantrekkelijk groen onderwijs te maken, afgestemd op het beroepenveld. Om de sector toekomstbestendig te maken en de uitdagingen in het werkveld optimaal aan te kunnen, werkt in het praktijkcluster Groen, Natuur & Leefomgeving onderwijs en bedrijfsleven van de verschillende sectoren Groen in de levende binnen- en

buitenruimte samen: Groen Grond en Infra, Hoveniers, Groenvoorzieners, Boomspecialisten, Interieurbeplanters, Bloem en Design, Tuincentra, Bos-, Natuur- en Waterbeheer.

Deze samenwerking zorgt voor het voortdurend op elkaar afstemmen van onderwijs en arbeidsmarkt (zowel inhoudelijk als ook de manier van

aanbieden), zodat leerlingen en studenten al tijdens hun opleiding in aanraking komen met de laatste ontwikkelingen en nieuwste inzichten uit het werkveld. Het Leven Lang Ontwikkelen aanbod zorgt ervoor dat medewerkers kwalitatief goed en actueel om-, bij- en nascholingsaanbod kunnen volgen om hun kennis en vaardigheden voortduren te ontwikkelen. Dit alles leidt tot gewilde arbeidskrachten die duurzaam inzetbaar zijn en de praktische vertaling van grote beleidsthema's naar hun eigen werk kunnen maken.

Een continu proces in een voortdurend veranderende wereld waarin we binnen de eigen kaders steeds vernieuwen: een reis om samen te maken!

De opdrachtgeversgroep bestaat uit de bestuurlijke afvaardiging van de betreffende branches, onderwijsinstellingen en vakbonden binnen dit cluster. Twee tot drie maal per jaar

komen de leden samen om ontwikkelingen te volgen en de samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven te verstevigen.

Regionale hotspots

De afgelopen jaren staan de regionale 'HotSpots' centraal in de aanpak van dit cluster. Hierin komen onderwijs, bedrijfsleven, ontwikkelingen, onderzoek en werkveld samen om regionaal de instroom te verhogen, het onderwijs actueel te houden en de onderwijskwaliteit te verhogen.

Binnen deze HotSpots is veel ontwikkeling te zien: 2 HotSpots hebben medio 2022 een actiescan (via de Topsectoren) uitgevoerd om de samenwerking te evalueren en verder te ontwikkelen richting een learning community. De vrijgekomen energie voor de nieuwe (door-)ontwikkelingen heeft richting gegeven aan de verdere planvorming voor de komende jaren.

Daarnaast is een Handboek HotSpots (VHG) opgesteld om meer uniformiteit binnen de organisatie van de HotSpots te stimuleren. En zorgt de nieuw ontwikkelde Rubrics (VHG) voor inzicht in de ontwikkelstadia van een HotSpot en stimuleert het om in beweging te komen en te blijven.

De volgende ontwikkelstap zal zijn dat de HotSpots gaan werken met regionale meerjarenplannen om in samenwerking de kwaliteit van het onderwijs structureel door te ontwikkelen en te borgen. Middels een training zijn de projectleiders hierop voorbereid.

Wenkend perspectief

De Opdrachtgeversgroep van het Cluster Groen, Natuur & Leefomgeving grijpt deze ontwikkelingen aan om met elkaar een Wenkend Perspectief op te stellen waarin de gezamenlijke stip op de horizon, ambitie en de benodigde ingrediënten zijn benoemd. De leden van de opdrachtgeversgroep onderstrepen de noodzaak en urgentie om de ingezette ontwikkelingen te bestendigen, te verstevigen en om thema's samen op te pakken.

Gezien de urgentie en de omvang van de groene opgaven en arbeidsmarktuitdagingen kan dit enkel in nauwe samenwerking met elkaar opgepakt worden.

Deze samenwerking dient robuust, zelfvoorzienend, geborgd en toekomstbestendig te zijn. Door samen de schouders eronder te zetten en de beweging voorwaarts te stimuleren, omarmen we de continue verandering in werkveld en onderwijs.

Dit Wenkend Perspectief is opgesteld vanuit gesprekken met alle leden van de opdrachtgeversgroep en dient te leiden tot een gedragen samenwerking die zorgt voor:

- een kwalitatief goede samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven,
- een structurele beweging, met gerichte energie zodat in alle branches gewerkt wordt aan kwalitatief goed onderwijs samen met bedrijfsleven en de onderwijsinstellingen
- regionale ruimte binnen de samenwerking, waardoor de Hotspots de gewenste regionale ontwikkelingen centraal kunnen zetten.

Het landschap

Inhoudelijke trends

De sector is groeiend en volop in ontwikkeling. Thema's zoals bijvoorbeeld circulariteit, gezonde en groene leefomgeving, klimaatadaptatie, energietransitie, vergroten van de leefbaarheid (vitale en groene leefomgeving) en het versterken van biodiversiteit, zorgen voor een inhoudelijke verschuiving. Nieuwe uitdagingen vragen om een andere manier van aanpakken: het aanbieden van dienstverlening en totaaloplossingen voor de groene opgaven. Groen wordt belangrijker en daarmee de sector ook!

Arbeidsmarktontwikkelingen

Tegelijkertijd zien we een pittige arbeidsmarkt vraag: vergrijzing zorgt voor een hogere vervangingsvraag en levert bijvoorbeeld uitdagingen op het vlak van een duurzame bedrijfsovername. Daarnaast levert schaalvergroting, digitalisering en technologisering, demografische ontwikkelingen en verduurzaming voor een inhoudelijke vernieuwingsvraag en uitbreidingsvraag en culturomslag. De vraag naar groene medewerkers blijft onverminderd groot. Hoe

kunnen we meer werk doen met minder mensen die op een andere manier willen werken?

Onderwijsontwikkelingen

Deze vraag kunnen we niet alleen beantwoorden via de instroom van nieuwe medewerkers: terwijl de instroom in het groen vmbo regionaal groeit, zien we de instroom in de bijbehorende mbo-opleidingen in dit cluster dalen. Hierbij zien we dat de totale instroom in het mbo aan het dalen is en dat deze cijfers per regio en per branche verschillen.

Tegelijkertijd is een positieve trend zichtbaar: steeds meer mensen maken de switch naar werken in het Groen. De vele kansen en mogelijkheden om bij te dragen aan de groene opgaven, maken het werken in deze sector aantrekkelijk.

Voor meer instroom en duurzame inzetbaarheid is het samen optrekken met branches, het bedrijfsleven en de ROC's noodzakelijk. Beroepen en benodigde skills veranderen/ontwikkelen steeds

sneller en het onderwijsaanbod voor studenten en medewerkers dienen hier goed op aan te sluiten in inhoud en vorm. Zo zien we binnen de verschillende branches variaties in de behoefte, de afname en de effectiefste vorm van trainingen.

Hoe krijgen we een cultuur die leren en ontwikkelen aanmoedigt? Hoe versnellen we de ontwikkeling van green jobs en green skills? Hoe leert men in het groene domein (formeel, informeel en non-formeel), wordt dat (h)erkend en is dat voldoende voor een leven lang ontwikkelen aansluitend bij de grote transitieopgaven?

Kortom:

De behoefte aan instroom van goed opgeleide mensen is groot, net als het op niveau houden van de mensen die in het werkveld actief zijn in het kader van duurzame inzetbaarheid en leven lang ontwikkelen. Dit vraagt om flexibiliteit en een gezamenlijke actie in de groene wereld van arbeidsmarkt en onderwijs. Als we naar de toekomst kijken, wat wordt de markt dan? Nieuwe

uitdagingen vragen nieuwe oplossingen; er zijn nieuwe wegen en andere vormen van onderwijs nodig voor een groene toekomst. Hoe kunnen we kwaliteiten erkennen en herkennen, meer flexibel zijn, brede vaardigheden ontwikkelen en toch ook specialiseren?

HotSpots / Learning Communities

CIV Groen Natuur en Leefomgeving

Binnen de regionale HotSpots werken we voortdurend in een gezamenlijk netwerk met onderwijs, brancheverenigingen en bedrijfsleven samen aan het aanbieden van actueel en innovatief onderwijs (voor studenten en een Leven Lang Ontwikkelen) én het borgen van deze samenwerking en kwaliteit. Deze regionale HotSpots werken samen in een landelijk afgestemd en dekkend aanbod van HotSpots.

1 Hotspot Groene ruimte Aeres Almere	7 Hotspot Zuidwest Nederland Lentiz Maasland/Oostland	13 Hotspot Tuin en landschap Yuverta Nijmegen
2 Floral Education Centre Aeres Velp	8 Hotspot Groene ruimte Terra Groningen	14 Hotspot Groene ruimte Yuverta Boxtel
3 Groene Hotspot Aeres Velp	9 Groene Hotspot Zeeland Scalda Goes	15 Hotspot Groene Retail Zone.college Zwolle
4 Hotspot Groenystylist Terra Groningen	10 Hotspot Groene leefomgeving Vonk Hoorn	16 Hotspot Tuin en Landschap Zone.college Almelo
5 Groene Hotspot Aeres Friesland Leeuwarden	11 Hotspot Groene leefbare stad Yuverta Houten	17 Hotspot Tuin en Landschap Zone.college Zwolle
6 Groene Hotspot Curio Breda	12 Hotspot Boom, bos en natuur Yuverta Velp	

Wenkend Perspectief 2027

Gebaseerd op interviews en Ontwikkelagenda
groen onderwijs 2016-2025

Vooruitkijkend naar het cluster
groen natuur & leefomgeving
in 2027, zien we...

deze regionale HotSpots de beste
kwaliteit onderwijs bieden en in een
krachtig netwerk verbonden zijn met
elkaar en met de sectoren waar ze
voor opleiden.

Vooruitkijkend naar het cluster
groen natuur & leefomgeving
in 2027, zien we...

een regionale aanpak
waarbij onderwijs, betrokken
brancheorganisaties en bedrijfsleven
nauw en ontwikkelingsgericht
samenwerken in de regionale
HotSpots.

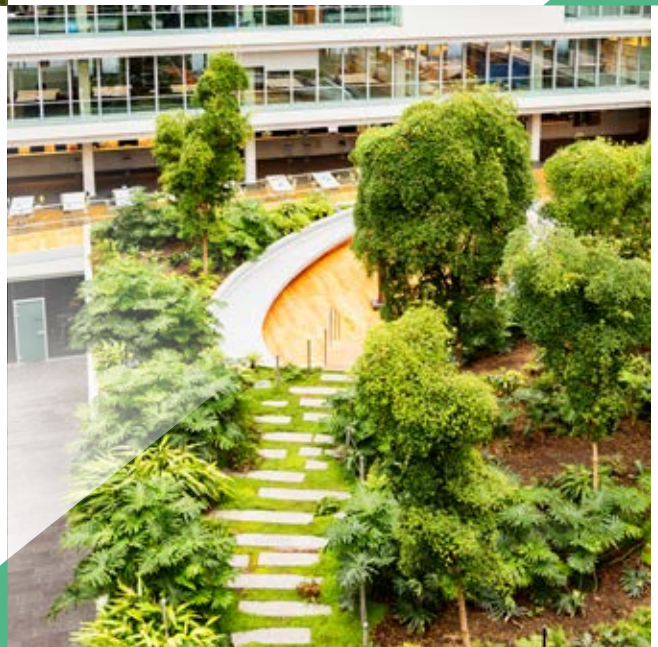

Vooruitkijkend naar het cluster groen natuur & leefomgeving in 2027, zien we...

leerlingen/ studenten, docenten en bedrijfsleven samen innoveren en dit implementeren in zowel het onderwijs als in het bedrijfsleven. Nieuwe uitdagingen vragen om nieuwe oplossingen die breed gedragen en ingezet gaan worden.

Vooruitkijkend naar het cluster groen natuur & leefomgeving in 2027, zien we...

groen onderwijs dat studenten en huidige medewerkers opleidt om een rol te spelen bij de grote maatschappelijke transitievraagstukken zoals bijv. circulaire economie, klimaatadaptatie en energietransitie.

Vooruitkijkend naar het cluster groen natuur & leefomgeving in 2027, zien we...

een substantieel hoger aantal leerlingen, studenten en zij-instromers, in lijn met de ambities van de sector en aansluitend op de vraag die zij aan het onderwijs stelt.

Vooruitkijkend naar het cluster groen natuur & leefomgeving in 2027, zien we...

een opleidingsaanbod dat zich sterk vanuit het perspectief van de bedrijven en organisaties in de sector ontwikkelt. En ook aansluit bij studie- en loopbaanperspectief van leerlingen, studenten en medewerkers die moeiteloos een leven lang leren.

Vooruitkijkend naar het cluster
groen natuur & leefomgeving
in 2027, zien we...

innovatieve – en flexibele –
opleidingsconcepten die, modulair
leren en kennisdelen voor een leven
lang ontwikkelen, stimuleren en
mogelijk maken.

Vooruitkijkend naar het cluster
groen natuur & leefomgeving
in 2027, zien we...

een betere aansluiting bij de
arbeidsmarkt door een actieve
en continue dialoog tussen
bedrijfsleven en onderwijs met meer
aandacht voor leren in het bedrijf en
hoogwaardige BPV.

Waarom?

De Groene sector biedt totaaloplossingen voor de groene opgaven in de maatschappij. Als opdrachtgeversgroep stimuleren we deze transitie door in een lerend netwerk van onderwijs, brancheorganisaties en bedrijfsleven elkaar te versterken. Om zo een duurzaam systeem van leren en innoveren op te zetten waarin we mensen (regulier en zij-instroom) opleiden en voorbereiden op een waardevolle bijdrage in deze transitie.

Hoe?

Binnen de regionale HotSpots werken we voortdurend in een netwerk met onderwijs, brancheverenigingen en bedrijfsleven samen aan:

- **het aanbieden van actueel en innovatief onderwijs (voor studenten en een Leven Lang Ontwikkelen)**
- **en het borgen van deze samenwerking en kwaliteit.**

Deze regionale HotSpots werken samen in een landelijk afgestemd en dekkend aanbod van HotSpots. Middels instrumenten zoals bijv. de Rubrics zijn de HotSpots voortdurend in beweging en ontwikkeling en wordt deze beweging gestimuleerd en zichtbaar gemaakt.

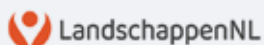

Wat?

In de opdrachtgeversgroep signaleren we trends en ontwikkelingen, houden we elkaar scherp, kijken we kritisch naar onderwijsaanbod en de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en maken we impact door concrete verbeteringen mogelijk te maken en een leven lang leren te stimuleren; In gezamenlijkheid, met behoud van eigen identiteit, vraagstukken en organisatiekracht van de verschillende leden, leren èn innoveren we met en van elkaar.

Als leden van de opdrachtgeversgroep stimuleren, faciliteren en borgen we de doorontwikkeling van de HotSpots middels het ontwikkelen en implementeren van instrumenten zoals bijv. het Handboek, de Rubrics, de training voor projectleiders van de HotSpots etc.

Partners HotSpots in praktijkcluster Groen, Natuur en Leefomgeving:

Meer weten?

Wil je meer informatie of heb je vragen, neem dan contact op met de Hotspot in jouw regio.

Of neem contact op met Gert Meijer, landelijk netwerkregisseur Praktijkcluster Groen, Natuur & Leefomgeving.

06 22 957 388 | g.meijer@civ-groen.nl

CIVGROEN

CENTRUM VOOR
INNOVATIEF VAKMANSCHAP

JANUARI 2024